

Lietuvos klimato kaitos valdymas: valstybės ir verslo bendradarbiavimo galimybės

2009 11 06 Laura Dzelzytė
Aplinkos ministro patarėja

valstybė

Klimato kaitos valdymas

JT bendroji Klimato Kaitos Konvencija 1992, ratifikuota 1995

Lietuva įsipareigojo 2008-2012 metais savo emisijas sumažinti 8%, lyginant su 1990 metų išmetimais

Lietuvos NN: $48\,103\,464 * 92\% * 5 = 221\,275\,934$ tonų CO2 ekvivalentu (perteklius apie 50 mlj. NNV)

Kioto Protokolas pasirašytas 1998, o ratifikuotas 2002

Bendrai įgyvendinami projektai;

Prekyba apyvartiniais taršos leidimais; ir

Švarios plėtros mechanizmas

Nacionalinė Klimato Kaitos strategija

Europos Sąjungos klimato kaitos srities reguliavimas

šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų prekybos sistema

Integruotas energetikos ir klimato kaitos priemonių paketas

Pagrindinės institucijos

Seimas – formuluoja šalies klimato kaitos politiką

Vyriausybė - vykdo šalies klimato kaitos politiką

Aplinkos Ministerija – pagrindinė institucija, atsakinga už klimato kaitos politikos vystymą ir įgyvendimą

Kitos ministerijos: Žemės ūkio, Ūkio, Energetikos, Finansų, Susisiekimo, Užsienio reikalų, Sveikatos – dalyvauja sektoriškai klimato kaitos politikos vystyme ir įgyvendinime

Lietuvos Aplinkos Apsaugos Fonas – Lietuvos šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registro administratorius

Nacionalinis Klimato Kaitos Komitetas

- Atnaujintas 2009 kovo 27
- Susideda iš 21 įvairių institucijų atstovų (Ministerijos: Aplinkos, Energetikos, Ūkio, Žemės Ūkio, Susisiekimo, Finansų, Sveikatos, Užsienio reikalų, etc.), asociacijos, mokslininkai
- Tikslas – koordinuoti klimato kaitos valdymo nacionalinės politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimus
- Pagrindinės Funkcijos:
  - koordinuoja JTKKK nacionalinės strategijos ir jos priemonių plano įgyvendinimą;
  - derina ir teikia pasiūlymus dėl naujai rengiamų Klimato kaitos valdymo nacionalinės politikos strategijų ir įgyvendinimo priemonių planų;
  - teikia pasiūlymus dėl prioritetinių klimato kaitos valdymo kryptių ir priemonių finansavimo pagal patvirtintas specialias klimato kaitos finansavimo programas;

Strategijos

Nacionalinė energetikos strategija (2007)

Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo programa 2006-2010 (2006) (atnaujinta)

Ilgalaikė Lietuvos ekonomikos plėtros strategija (2002)

Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (2003, atnaujinta 2009)

Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa (2008)

JTBKKK įgyvendinimo nacionalinė strategija iki 2012 (2008)

Ilgalaikė Lietuvos transporto sistemos plėtros strategija iki 2025 (2005)

Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo planas (2008)

Lietuvos būsto strategija (2004) etc.

Klimato Kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymas (2009)

Tikslas - reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su priemonėmis, skirtomis švelninti klimato kaitą, kad Lietuvos Respublikos įsipareigojimai, priimti pagal JT BKKK ir šios konvencijos Kioto protokolą, būtų įgyvendinami efektyviausiomis ir mažiausiai sąnaudų reikalaujančiomis priemonėmis.

Įstatymas:

nustato asmenų, vykdančių ūkinę veiklą, kurios metu į atmosferą išmetamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos, teises, pareigas ir atsakomybę bei valstybės institucijų ir įstaigų kompetenciją

nustato teises, pareigas ir atsakomybę ūkio subjektų, kurie dalyvauja šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitoje

numato Nacionalinės klimato kaitos strategijos parengimo nuostatus

nustato ES ATL prekybos sistemos, Kioto protokolo minkštųjų mechanizmų gaires

apibrėžia klimato kaitos specialiąją programą

sureguliuoja atsakomybę už įstatymo nesilaikymą

Lietuvos NNV potencialas

Lietuvoje šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis baziniais metais 1990 m. - siekė 48,103 mln. t.

Lietuva pagal 8% sumažinimo įsipareigojimą 2008-2012 metais į atmosferą privalo išmesti vidutiniškai per metus ne daugiau kaip 44,255 mln. t šiltnamio efektą sukeliančių dujų (arba 221,3 mln. t šiltnamio efektą sukeliančių dujų per visą 2008-2012 laikotarpį)

Lietuvos nustatytoji šiltnamio efektą sukeliančių dujų norma siekia 221 275 934 nustatytos normos vienetų (NNV), o paskaičiavus rezervą, prognozuojama, kad faktinės emisijos sieks nuo 142 iki 161 mln. t per visą 2008-2012 m. laikotarpį

kad per 2008-2012 m. laikotarpį apie 12 mln. NNV bus pakeista į išmetamųjų teršalų mažinimo vienetus (TMV), vykdant Lietuvoje Kioto protokolo 6 straipsnyje numatytus bendrai įgyvendinamus projektus.

Lietuvos vyriausybė pakankamai drąsiai galėtų parduoti kitų šalių vyriausybėms apie 48 mln. t NNV (221-161-12=48) ir vis tiek su atsarga vykdyti Kioto protokolo įsipareigojimus. (duomenys patvirtinti Energetikos Ministerijos)

Žalioji investavimo sistema

Tai įstatymų, normų ir prekybos emisijomis sandorių įsipareigojimų sistema, kuri nustato

Kas ir kaip pardavinėja Nustatytosios Normos Vienetus (NNV)

Kaip panaudojamos gautos lėšos

Kokie projektai ir kokiomis formomis yra finansuojami

Kaip atliekamas emisijų sumažinimo monitoringas

Ir kt.

Tai išvestinis Kioto prekybos emisijomis finansinis mechanizmas, sukurtas užtikrinti, kad visos lėšos, gautos pardavus NNV perteklių, yra investuotos į tolimesnį šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimų mažinimą

ŽIS kuriama užtikrinti susitarimą tarp NNV parduodančios ir perkančios šalies. Perkančioji šalis nori žinoti, kad perkami NNV yra faktinis šiltnamio dujų sumažinimas, o ne „karštas oras“. Dėl šios priežasties gali būti keliami reikalavimai parduodančiajai šaliai nustatyti kokiems projektams ir kaip lėšos turi būti panaudotos.

ŽIS NNV rinka

Manoma, kad Kioto Bendro įgyvendinimo ir Švarios plėtros Mechanizmai neužtikrins Kioto įsipareigojimų vykdymo

Apytikslė visos NNV rinkos paklausa Kioto periodui (iki 2012 metų) svyruoja nuo 400 iki 2,000 milijonų NNV

Jei Kanada neįstos į tarptautinę NNV rinką, tuomet reali paklausa atitinka labiau rezervuotus spėjimus

Pasiūla: mažiausiai 3 kartus didesnė

NNV rinkos požymiai:

Rinka mažai išvystyta, daug nežinomųjų, todėl jautri pirmųjų sandorių efektyvumo koeficientams (Vengrijos sandorių patirtis)

Pirkėjų rinka (pirkėjai diktuoja sąlygas)

Tikėtina, kad pardavėjai turės priimti pirkėjų sandorių sąlygas, tačiau didieji pardavėjai kaip kad Rusija ar Ukraina turi didesnę galimybę derėtis dėl sąlygų

Ankstyvas įėjimas į rinką suteikia geresnės prekybos sąlygas (Kopenhagos protokolas gali destabilizuoti rinką)

Reikalavimai sandoriams/ projektams

Skaidrumas

Atskaitomybė

CO2 Efektyvumas, aiškios procedūros, kriterijai

Aplinkosauginiai faktoriai (miškų atsodinimas ir t.t.)

Teisinis NNV pagrindumas

Kaina

ŽIS projektai

ŽIS įplaukas galima panaudoti minkštajam ir kietajam žalinimui (įtakos turi ir perkančios šalys)

Minkštasis žalinimas:

ŽIS valdymas, monitoringas, verifikacija, raportavimas

Politikos vystymas, rinkos barjerų šalinimas, švietimas ir t.t.

Kietasis žalinimas:

Klimato Kaitos švelninimo ir adaptacijos projektai įvairiuose sektoriuose

Vietinių teršalų mažinimas

Techninė žaliųjų projektų pagalba

Energetinio efektyvumo projektai: pastatų modernizavimas, mažos apimties šiluminių statymas

Valstybės ir verslo bendradarbiavimas

Tiesioginė įmonių prekyba emisijomis
(Barlcays Capital pristatymas)

Valstybės investicijos į klimato kaitos
programas prekiaujant NNV

Prekyba Emisijomis

Planuojama, kad taršos leidimų rinka bus didesnė nei prekyba nafta (iki 2 trilijonų dolerių per 5 metus nuo prekybos JAV pradžios)

Prekyba emisijomis gali dalyvauti:

Įmonės ir finansinės institucijos: prekiaudamos ES ATL ir Kioto vienetais

Valstybė: prekiaudama Kioto vienetais ir investuodama pagal Klimato Kaitos Specialiąją programą (ŽIS)

Nauja galimybė finansuoti klimato kaitos projektus

Klimato kaitos specialioji programa

Klimato kaitos specialioji programa

Programos finansavimo šaltiniai:

- 1) lėšos, gautos už perleistus nustatytosios normos vienetus;
- 2) lėšos, gautos už aukcione parduotus apyvartinius taršos leidimus;
- 3) lėšos, gautos šio įstatymo šeštajame skirsnyje nustatyta tvarka;
- 4) savanoriškos fizinių ir juridinių asmenų lėšos, skirtos klimato kaitos poveikio mažinimo priemonėms įgyvendinti;
- 5) kitos teisėtai gautos lėšos

Klimato Kaitos specialioji Programa

Klimato kaitos specialiosios programos lėšos naudojamos LR Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 10 str. 3 dalies 1 ir 2 punkte numatytiems projektams finansuoti:

Ne mažiau 80% kietajam žalinimui

Ne mažiau 15% minkštajam žalinimui

Ne daugiau 5% administracijai

Ne mažiau kaip 80 procentų Programos lėšų naudojama „sunkaus žalimo“ projektams

ne mažiau kaip 40 procentų - energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimo projektams: gyvenamiesiems namams ir visuomeninės paskirties pastatams modernizuoti, kitiems projektams, kurie leidžia efektyviausiai sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį energetikos, pramonės, statybos, transporto, žemės ūkio, atliekų tvarkymo ir kitose srityse, įgyvendinti.;

ne mažiau kaip 40 procentų - atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui skatinti, aplinkai palankioms technologijoms, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegti.

Nemažiau kaip 15 procentų Programos lėšų naudojama kitiems projektams, tarp jų „lengvajam žalinimui“

Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos įgyvendinimo priemonių planui vykdyti;

miškams atkurti ir įveisti;

visuomenei informuoti ir šviesti, mokslo tiriamiesiems darbams ir jų sklaidai, veiklos vykdytojams ir kitiems asmenims konsultuoti ir mokyti aktualiausiais klimato kaitos politikos valdymo ir įgyvendinimo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo, atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo ir aplinkai palankių technologijų diegimo klausimais;

pagal Europos Sąjungos teisės aktus, Klimato kaitos konvenciją, Kioto protokolą ir kitus tarptautinius susitarimus nustatytoms prisitaikymo prie klimato kaitos pokyčių ir klimato kaitos padarinių švelninimo priemonėms įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijoje ir trečiosiose valstybėse;

kitoms klimato kaitos politikos veiksmingo valdymo priemonėms, kurios, naudojantis valstybės pagalba, leistų veiklos vykdytojams ir kitiems ūkio subjektams, kurių vykdoma veikla nepatenka į Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 1 priede nurodytą veiklos rūšių sąrašą, sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo įsipareigojimų finansinę ir ekonominę naštą, įgyvendinti.

**Dirbkime kartu
darnios plėtros link**

ačiū už dėmesį